

Rezultatele operative ale activității social-economice a municipiului Chișinău pentru perioada ianuarie - septembrie a anului 2023

I. Situația demografică

În perioada ianuarie - septembrie 2023, în mun. Chișinău au fost înregistrați 4 896 născuți-vii¹, numărul lor micșorându-se cu 13,5% față de perioada similară a anului precedent. Numărul persoanelor decedate a constituit 4 780 persoane, cu 9,2% mai puțin comparativ cu ianuarie - septembrie 2022.

În Fig.1 este prezentată evoluția numărului persoanelor născute-vii față de cele decedate, pe perioada ianuarie - septembrie 2019-2023.

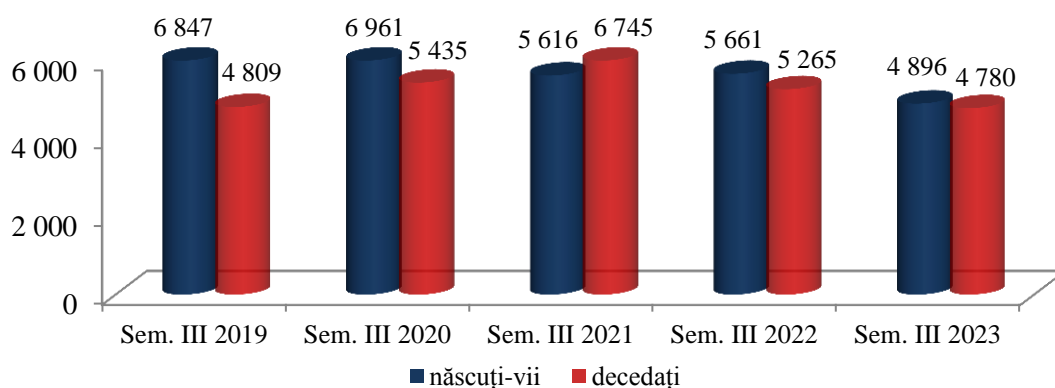

Fig.1 Dinamica născuților-vii și decedaților, în mun. Chișinău (persoane)

În ianuarie – septembrie 2023, în mun. Chișinău, rata natalității a constituit 9,7 născuți-vii la 1000 locuitori, pe când rata mortalității – 9,5 decedați la 1000 locuitori.

Sporul natural al populației reprezintă diferența dintre numărul născuților-vii și numărul decedaților în o anumită perioadă.

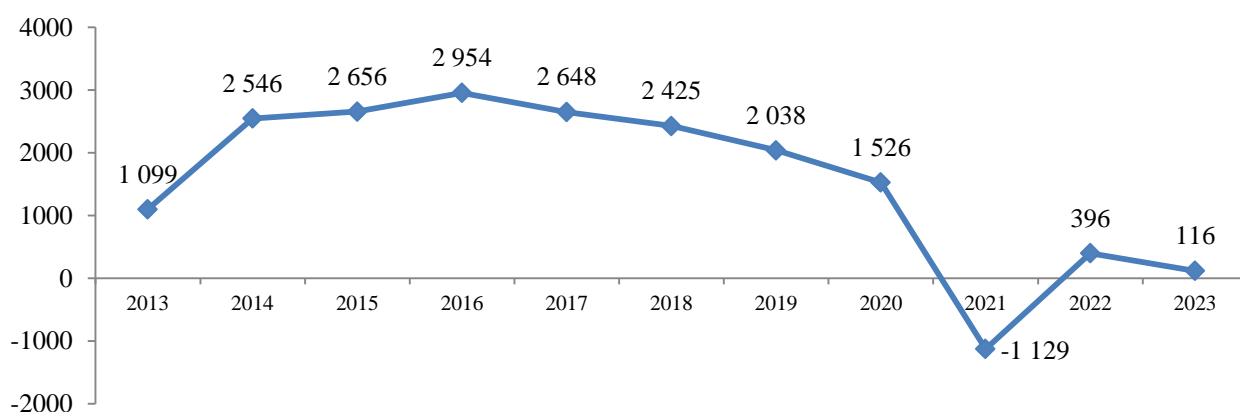

Fig.2 Evoluția sporului natural al populației în perioada ianuarie – septembrie, anii 2013 – 2023

Conform datelor statistice, se atestă o scădere drastică a sporului natural al populației începând cu anul 2017, în mun. Chișinău, ca urmare a scăderii natalității. Acest indicator este influențat de migrația populației active în străinătate.

¹ Date provizorii

II. Câștigul salarial mediu lunar

Câștigul salarial mediu lunar nominal brut al unui salariat în unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și în toate instituțiile bugetare, care au sediul în mun. Chișinău, în trimestrul III al anului curent a constituit 14 598,9² lei, fiind în creștere, față de trimestrul III a anului 2022 cu 15,9% sau cu 2 241,7 lei și depășind cu 18,1% câștigul salarial mediu pe țară, care constituie 12 357,2 lei.

În Fig.3 este prezentată evoluția trimestrială a câștigului salarial mediu lunar brut al unui salariat în unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și în toate instituțiile bugetare, care au sediul în mun. Chișinău, pe parcursul perioadei 2020 - 2023.

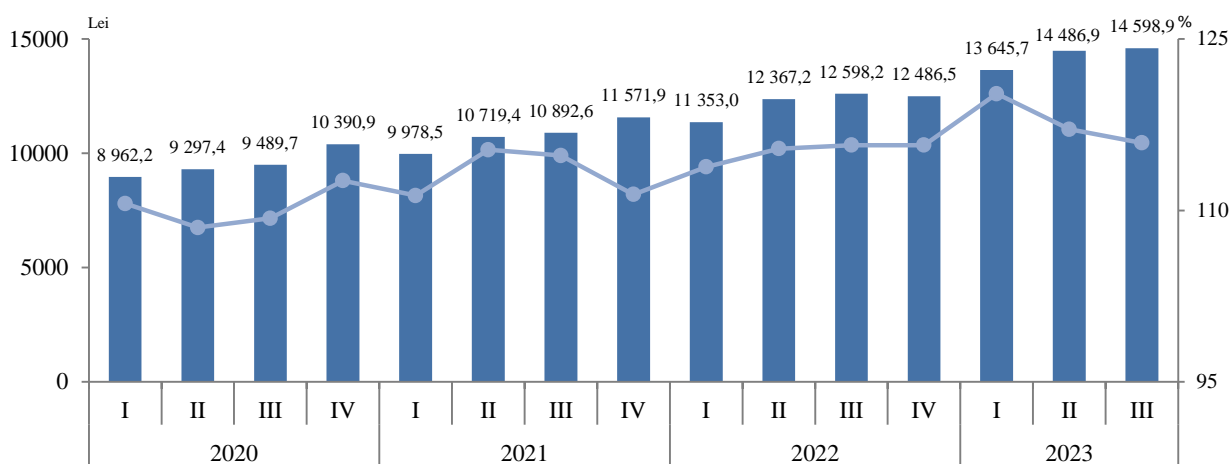

Fig.3 Evoluția câștigului salarial mediu lunar brut, pe trimestre, pentru anii 2020 - 2023

Astfel, se constată o tendință de creștere a câștigului salarial mediu lunar pe parcursul perioadei 2020 - 2023. Fluctuațiile câștigului salarial în decursul anului sunt determinate de acordarea premiilor anuale și a primelor de sărbători. Acestea influențează creșterile sau scăderile în funcție de perioada în care sunt acordate, conducând, în cele din urmă, la estomparea fluctuațiilor câștigului salarial lunar la nivelul întregului an.

III. Activitatea investițională

În ianuarie – septembrie 2023, în Republica Moldova au fost realizate investiții în active imobilizate în valoare de 20 512,6 mil. lei, dintre care 65,9% s-au realizat în mun. Chișinău (13 519,2 mil. lei).

Comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022, se înregistrează o scădere a investițiilor din contul tuturor surselor de finanțare, în mun. Chișinău, cu 2,4% (în prețuri comparabile).

² Trimestrul III 2023

Investițiile în imobilizările corporale au însumat 12 970,8 mil. lei, fiind în descreștere cu 3,1% față de ianuarie – septembrie 2022. Investițiile în imobilizări necorporale au constituit 548,4 mil. lei cu 16,6 % mai mult față de aceeași perioadă a anului 2022 (*Tabelul nr.1*).

Pentru construcția *clădirilor rezidențiale*, în perioada ianuarie – septembrie 2023, au fost investite 2 207,4 mil. lei (16,3% din volumul total al investițiilor în active imobilizate), pentru construcția *clădirilor nerezidențiale* – 1 888,3 mil. lei (14% din volumul total al investițiilor).

Tabelul nr. 1 Investiții în active imobilizate în ianuarie - septembrie 2023, în mun. Chișinău

Tipul investiției	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		Ianuarie – septembrie 2022	total
Investiții în active imobilizate-total	13 519,2	97,6	100,0
Investiții necorporale	548,4	116,6	4,1
Investiții corporale	12 970,8	96,9	95,9
<i>Din care:</i>			
Clădiri rezidențiale	2 207,4	74,7	16,3
Clădiri nerezidențiale	1 888,3	83,2	14,0
Construcții ingineresti	2 345,7	83,3	17,4
Mașini și utilaje	3 832,9	117,4	28,4
Mijloace de transport	1 714,8	114,8	12,7
Alte imobilizări corporale	981,7	151,5	7,1

În ianuarie – septembrie 2023, față de aceeași perioadă a anului precedent, a crescut quantumul investițiilor corporale precum: investiții în *mașini și utilaje* (+17,4%) și în *mijloace de transport* (+14,8%).

În *Fig.4* este reprezentată analiza comparativă a volumului investițiilor în imobilizările corporale, în ianuarie – septembrie 2023, pentru anii 2020 - 2023.

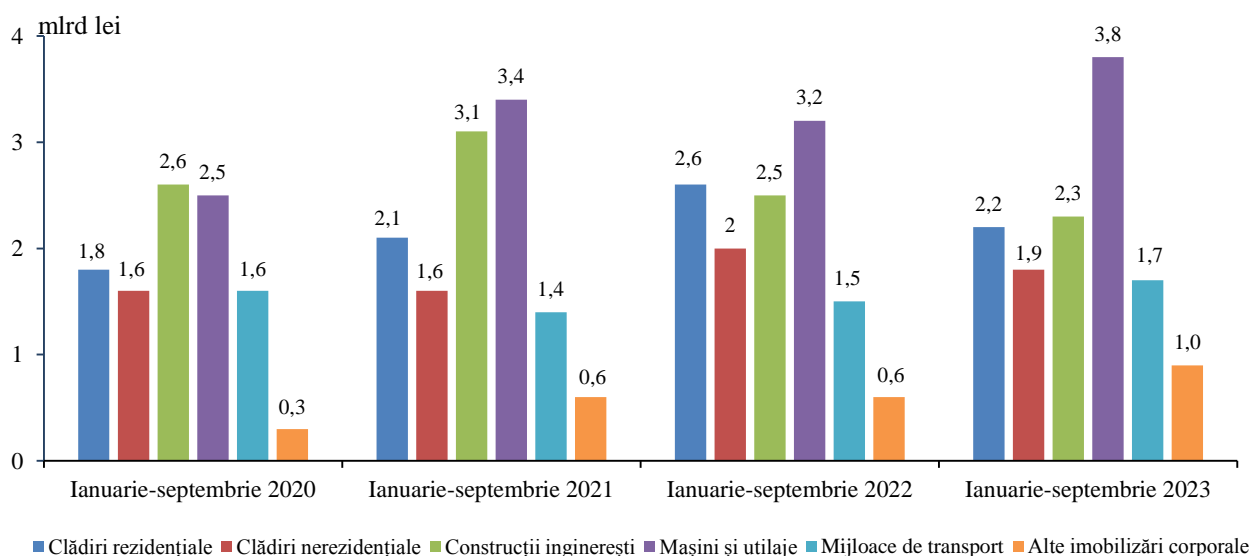

Fig.4 Dinamica volumului investițiilor în imobilizările corporale, în perioada anilor 2020 - 2023

Totodată, în perioada de referință, în comparație cu ianuarie - septembrie 2022, se înregistrează o diminuare a investițiilor în imobilizări corporale pentru *clădiri rezidențiale* (-25,3%), *clădiri nerezidențiale* (-16,8%), *construcții ingineresti* (-16,7%).

În ianuarie – septembrie 2023, în mun. Chișinău au fost date în exploatare 5 445 locuințe sau de 3,2 ori mai multe față de ianuarie - septembrie 2022, cu suprafața totală de 373,7 mii m², dintre care: *apartamente* – 5 137 unități cu suprafața totală de 335,2 mii m² și *case individuale de locuit* - 308 unități cu suprafața totală de 38,6 mii m².

În perioada de raport s-au eliberat 832 autorizații de construire, în scădere cu 6,7% față de ianuarie - septembrie 2022. Dintre acestea, 715 autorizații au fost eliberate pentru construcții rezidențiale, cu 5,4% mai puține față de perioada similară a anului precedent. Din totalul autorizațiilor de construire eliberate pentru clădiri 56,7% sunt pentru zona rurală.

IV. Producția industrială

Valoarea producției industriale, în perioada ianuarie - septembrie 2023, a constituit 26 655,7 mil. lei, în prețuri curente. Producția fabricată de către întreprinderile industriale, în mun. Chișinău a înregistrat o creștere cu 4,7% (sau cu 1 197,5 mil. lei), în prețuri curente, față de perioada respectivă a anului precedent.

În Fig.5 este prezentată structura producției industriale fabricate, pe forme de proprietate, în ianuarie – septembrie 2023, în mun. Chișinău.

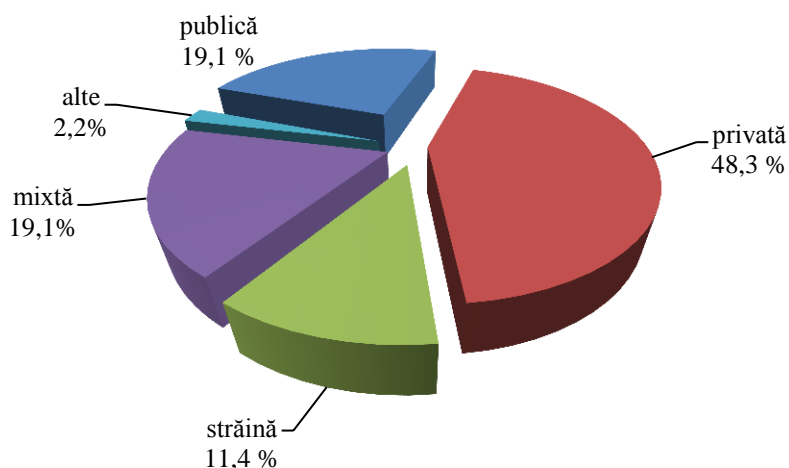

Fig.5 Structura producției industriale fabricate pe forme de proprietate, în ianuarie - septembrie 2023, în mun. Chișinău

Pondere cea mai mare în volumul total al producției industriale, obținute în ianuarie - septembrie 2023 o dețin *întreprinderile din sectorul privat* – 48,3% (12 870,5 mil. lei), fiind urmată de *sectorul public* – 19% (5 088,9 mil. lei), *proprietățile străine* – 11,4% (3 051,7 mil. lei), iar *întreprinderilor mixte* îi revine 19,1% din volumul producției industriale (5 092,8 mil. lei).

În *Tabelul nr.2* sunt prezentate datele privind valoarea producției fabricate pe tipuri de activități, în ianuarie – septembrie 2023, în municipiul Chișinău.

Tabelul nr. 2 Activitatea sectorului industrial, în mun. Chișinău, în perioada ianuarie – septembrie a anilor 2022 – 2023

Indicatorii Denumirea	Valoarea producției fabricate pentru trim. III 2022 (în prețuri curente), mil. lei	Valoarea producției fabricate pentru trim. III 2023 (în prețuri curente), mil. lei	În % față de ianuarie-septembrie 2022 (în prețuri comparabile)
Industrie – total:	25.405,5	26 655,7	91,1
Industria extractivă	233,9	216,6	81,8
Industria prelucrătoare	21 109,8	21 311,1	91,9
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer cond.	4.061,9	5 128,0	83,6

În prețuri comparabile, valoarea producției industriale fabricate în mun. Chișinău, în ianuarie – septembrie 2023, a scăzut cu 8,9% în raport cu perioada similară a anului precedent.

Totodată, în prețuri curente, *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* s-a majorat cu 1 066,1 mil. lei (+26,2%) iar *industria prelucrătoare* cu 201,3 mil. lei (+1%) față de aceeași perioadă a anului 2022. *Industria extractivă* prezintă o diminuare a valorii producției cu 17,3 mil. lei (-7,4%).

În *Fig.6* este reflectată structura producției industriale, după tipurile de activități, în ianuarie – septembrie 2023, în municipiul Chișinău.

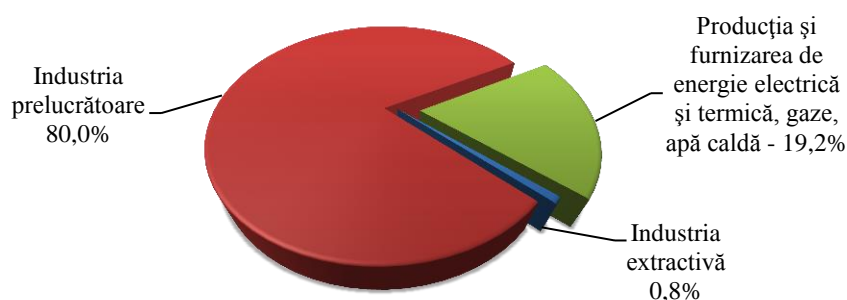

Fig.6 Structura producției industriale după tipuri de activități, în ianuarie - septembrie 2023

Activitatea de producere a întreprinderilor industriale, din mun. Chișinău, în ianuarie - septembrie 2023, a fost determinată preponderent de activitatea întreprinderilor din *industria prelucrătoare* în număr de 397 unități, care au înregistrat o valoare a producției fabricate în sumă de 21 311,1 mil. lei (circa 80% din volumul total de producție), urmată de *producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* în care activează 7 întreprinderi cu o valoare a producției de 5 128,0 mil. lei (19,2% din volumul total de producție). *Industria extractivă* a cifrat 216,6

mil. lei (circa 0,8%) în totalul producției industriale fabricate în perioada de raport, în mun. Chișinău.

O pondere înaltă în valoarea producției fabricate în mun. Chișinău o deține *industria alimentară* – 36,1% (7 697 mil. lei).

Creșteri substanțiale, în ianuarie – septembrie 2023, în mun. Chișinău, în prețuri curente, s-au înregistrat la următoarele domenii de activitate: *fabricarea sticlei și a articolelor din sticlă* - cu 471,4 mil lei (+31%); *fabricarea de mobilă pentru birouri și magazine* – cu 13,9 mil lei (37,5%), *fabricarea produselor farmaceutice și a preparatelor farmaceutice* - cu 57,5 mil. lei (+26,3%), *fabricarea de mașini, utilaje și echipamente* - cu 22,3 mil. lei (+15,5%), *producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne* - cu 233,6 mil. lei (+13,7%).

Totodată, unele industrii au înregistrat scăderi considerabile precum: *prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor* – cu 269,3 mil.(-23,5%), *fabricarea produselor de morărit, a amidonului și produselor din amidon* – cu 11,3 mil. lei (-12,2%).

În ianuarie - septembrie 2023, în mun. Chișinău, cifra de afaceri, pe tipuri de activități în industrie, a înregistrat valoarea de 63 385,1 mil. lei, fiind în creștere cu 11 303,4 mil. lei (+21,7%), în prețuri curente, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Ponderea cea mai mare în valoarea cifrei de afaceri a producției industriale, obținute în ianuarie – septembrie 2023, o deține *producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* – 34 109,0 mil. lei (53,8%). *Industria prelucrătoare* a înregistrat venituri din vânzări de 27 967,5 mil. lei (44,1%), iar *industria extractivă* - 292 mil. lei (0,5 %).

V. Transportul de mărfuri și pasageri

Volumul de mărfuri transportate în ianuarie - septembrie 2023, de către întreprinderile de transport rutier din mun. Chișinău a constituit 6 149,1 mii tone ceea ce reprezintă 57,8% din volumul total de mărfuri transportate per ansamblu pe țară, fiind în creștere cu 11,9% față de perioada similară din anul 2022 (*Tabelul nr. 3*).

Tabelul nr. 3 Volumul de mărfuri transportate în ianuarie - septembrie 2023

	Volumul de mărfuri transportate – total, mii tone	din care în trafic:		
		internațional	interurban	suburban, urban
Total pe țară	10 639,3	3 271,6	4 022,7	3 345,0
Mun. Chișinău	6 149,1	1 826,6	1 485,6	2 836,9

Prin intermediul *traficului suburban și urban*, au fost transportate mărfuri în cantitate de 2 836,9 mii tone (46,1%), prin intermediul *traficului internațional* – 1 826,6 mii tone (29,7%), iar pe cale *interurbană* au fost transportate 1 485,6 mii tone de mărfuri (24,2%).

Tabelul nr. 4 Veniturile obținute din transportul de mărfuri realizat cu autovehicule,
în ianuarie - septembrie 2023

	Total venituri (fără TVA), mil. lei	din care în trafic:		
		internațional	interurban	suburban, urban
Total pe țară	6 038,3	4 914,8	915,1	208,3
Mun. Chișinău	3 248,2	2 808,1	284,4	155,6

În ianuarie - septembrie 2023, întreprinderile care au transportat mărfuri din mun. Chișinău au încasat venituri de 3 248,2 mil. lei (fără TVA) ceea ce a reprezentat 53,8% din totalul veniturilor întreprinderilor de transport rutier din Republica Moldova. Deși, prin trafic *suburban și urban* s-au transportat cel mai mare volum de mărfuri, întreprinderile au încasat cele mai mici veniturile și anume de 155,6 mil. lei. Cele mai mari venituri le-au obținut întreprinderile care au transportat mărfuri prin intermediul traficului *internațional* - 2 808,1 mil. lei.

Parcursul mărfurilor, efectuat de către întreprinderile cu transport auto din mun. Chișinău constituie 1 982,2 mil. tone-km, fiind în creștere cu 3,4% față de aceeași perioadă analizată a anului 2022.

Numărul pasagerilor transportați cu autobuze și microbuze, în perioada de referință a constituit 39,3 mil. pasageri, majorându-se cu 31,8% față de aceeași perioadă a anului 2022 și reprezentând 62,9% din numărul total de pasageri transportați în ansamblu pe țară.

Parcursul pasagerilor transportați cu autobuze și microbuze a constituit 1 077 mil. pasageri-km fiind în creștere cu 20,1% comparativ cu ianuarie - septembrie 2022, iar parcursul pasagerilor transportați cu taximetrele – 44,7 mil. autovehicule-km.

În ianuarie – septembrie 2023, întreprinderile din mun. Chișinău care au transportat pasageri cu autobuze, microbuze, taximetre au încasat venituri de 1 076,3 mil. lei (fără TVA).

VI. Activitatea de turism

În ianuarie - septembrie 2023, în mun. Chișinău, agențiile de turism și turooperatorii au prestat servicii turistice la 324,3 mii turiști și excursioniști cu 13,5% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

Turismul receptor reprezentat de numărul de turiști și excursioniști străini care au beneficiat de serviciile agențiilor de turism și tur operatorilor în ianuarie - septembrie 2023, în mun. Chișinău a cifrat 32,3 mii persoane (+ 38,8% față de ianuarie – septembrie 2022), dintre care 31,9 mii persoane (98,8%) au sosit *în scopuri de odihnă, recreere și agrement*, iar 347 persoane (1,1%) - *în scopuri de afaceri și profesionale*.

În Fig.7 este reprezentată structura formelor de turism, în mun. Chișinău, în ianuarie - septembrie 2023.

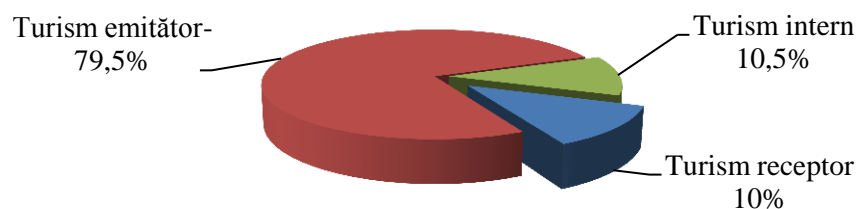

Fig.7 Structura formelor de turism, în mun. Chișinău, în ianuarie - septembrie 2023

Turismul emițător reprezentat de numărul de turiști și excursioniști, care au plecat în străinătate prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor din mun. Chișinău, în perioada ianuarie – septembrie 2023, a constituit 257,8 mii persoane, fiind în creștere cu 16,3% comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022.

Turismul intern a cifrat 34,1 mii rezidenți ai Republicii Moldova care s-au deplasat în interiorul țării, în scop turistic.

În structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare, în ianuarie - septembrie 2023, au fost înregistrate 564 mii înoptări ale turiștilor dintre care: 289,6 mii ale cetățenilor moldoveni (51,3% din totalul înoptărilor) și 274,4 mii înoptări ale nerezidenților (48,7%).

Numărul de turiști, sosiți în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare, în ianuarie - septembrie 2023 raportat la perioada similară a anului 2022 se prezintă astfel: *hoteluri și moteluri* – 128,5 mii turiști (+18%), *cămine pentru vizitatori* – 6,7 mii turiști (+19,9%), *pensiuni turistice și agroturistice* – 12,1 mii turiști (+24,6%), *structuri de întremare* – 4,1 mii turiști (-10,4%), *structuri de odihnă* – 38 mii turiști (+5,3%).

În Fig.8 este reprezentată ponderea înoptărilor turiștilor în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare, în ianuarie - septembrie 2023.

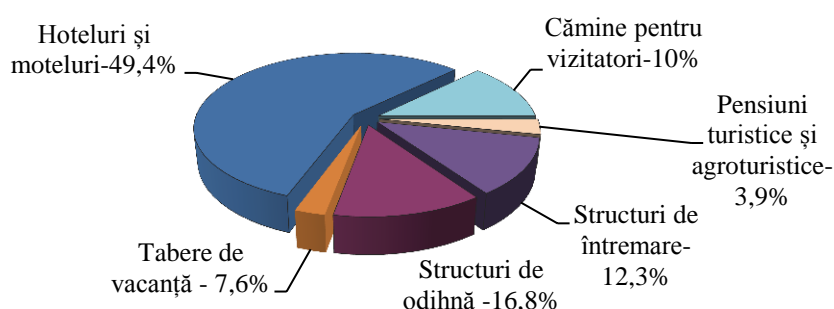

Fig.8 Ponderea de înoptări înregistrate la structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare, în ianuarie - septembrie 2023, (în % față de total înoptări)

Ponderi mai însemnate în numărul total al turiștilor străini cazați în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare le-au revenit celor sosiți din Ucraina (40,1%), România (17,9%), SUA (7,2%), Federația Rusă (3,3%), Turcia (2,5%), Germania (2,5%) și Italia (1,9%).

VII. Producția agricolă

Roada medie la 1 hectar a principalelor culturi agricole, recoltate de către întreprinderile agricole cu suprafața terenurilor agricole de 50 ha și peste, în mun. Chișinău, este prezentată în tabelul ce urmează.

Tabelul nr.5 Roada medie a culturilor agricole în întreprinderile agricole, în perioada ianuarie-septembrie 2023

Tipul culturilor agricole	Chintale la hectar	În % față de ianuarie-septembrie 2022
Cereale și leguminoase boabe	40,9	185,1
Rapiță	22,6	131,4
Cartofi	43,7	25,4
Legume de câmp	147,5	156,7
Fruite sămânțoase	241,0	521,6
Fruite sămburoase	72,2	149,8
Struguri	80,3	168,0

În ianuarie – septembrie 2023 față de perioada respectivă a anului precedent, de circa 5 ori a crescut roada medie a *fructelor sămânțoase*, roada medie a *cerealelor și leguminoaselor boabe* s-a majorat cu 85,1% iar roada medie a *strugurilor* cu 68%. Dintre toate culturile, cartofii au înregistrat o roadă medie cu 74,6% mai mică decât în ianuarie - septembrie 2022.

În perioada de referință a crescut producția (creșterea în masă vie) vitelor și a păsărilor cu 89,8%, pe când *producția de ouă* a scăzut cu 4,4%, iar *producția de lapte* cu 29,3%.

Tabelul nr. 6 Efectivul de animale pe principalele specii, la 1 octombrie 2023

Categoriile de animale	Capete	În % față de 1 octombrie 2022	Ponderea (în % față de total)
Bovine – total	710	92,7	100
întreprinderile agricole	71	98,6	10,0
gospodăriile populației	639	92,1	90,0
din ele vaci – total din care	517	99,2	100
întreprinderile agricole	62	98,9	12,0
gospodăriile populației	455	98,0	88,0
Porcine - total din care	1016	98,0	100
întreprinderile agricole	5	71,4	0,5
gospodăriile populației	1011	98,2	99,5
Ovine și caprine – total din care	3 033	87,6	100
întreprinderile agricole	26	130,0	0,9
gospodăriile populației	3 007	87,4	99,1
Păsări – total din care			
întreprinderile agricole	274 471	178,0	100

La 1 octombrie 2023, comparativ cu data respectivă a anului 2022, efectivul de animale în gospodăriile de toate categoriile a scăzut, ca rezultat al diminuării efectivului atât în întreprinderile agricole, cât și în gospodăriile populației, cu excepția efectivului ovinelor și păsărilor în întreprinderile agricole.

Generalizări:

- câștigul salarial mediu lunar nominal brut, în perioada ianuarie – septembrie 2023, a constituit 14 598,9 lei, majorându-se față de ianuarie - iunie 2022 cu 15,9% sau cu 2 241,7 lei;

- volumul investițiilor s-a diminuat în primele 3 trimestre ale anului 2023 cu 2,4% (în prețuri comparabile) și cifrează 13 519,2 mil. lei, comparativ cu perioada similară a anului precedent;

- valoarea producției industriale, în perioada ianuarie – septembrie 2023 a constituit 26 655,7 mil. lei (în prețuri curente) înregistrând o majorare cu 4,7% (cu 1 197,5 mil. lei) în prețuri curente, față de perioada similară a anului precedent;

- în ianuarie – septembrie 2023, în mun. Chișinău, cifra de afaceri, pe tipuri de activități în industrie a înregistrat valoarea de 63 385,1 mil. lei (în prețuri curente), fiind în creștere cu 11 303,4 mil. lei, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent;

- întreprinderile de transport rutier, din municipiul Chișinău, în ianuarie – septembrie 2023 au transportat 6 149,1 mii tone de mărfuri, fiind în creștere cu 11,9% față de perioada similară a anului 2022 și au încasat venituri în sumă de 3 248,2 mil. lei (fără TVA) ceea ce a reprezentat 53,8% din totalul veniturilor ale întreprinderilor de transport rutier din Republica Moldova;

- numărul pasagerilor transportați cu autobuze și microbuze, în perioada de referință a constituit 39,3 mil. pasageri, majorându-se cu 31,8% față de aceeași perioadă a anului 2022;

- în ianuarie - septembrie 2023, *turismul receptor* a crescut cu 38,8%, *turismul emițător* a înregistrat o creștere cu 16,3%, iar *turismul intern* a scăzut cu 16,4% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

Rezultatele operative ale activității social-economice a municipiului Chișinău

Indicatori	Unit. de măsură	Anul 2020	Anul 2021	Ianuarie - septembrie 2022	Ianuarie-septembrie 2023 (operaționale)	În % față de perioada precedentă (conform datelor statistice preliminare)
Sporul natural		1 526	-1 129	396	116	29,3
Volumul investițiilor în active imobilizate	mil. lei	20 519,9	23 445,0	12 908,8	13 519,2	97,6 ¹
Valoarea producției industriale fabricate	mil. lei	30 831,0	36 345,8	25 405,54	26 655,7	91,1 ¹
Câștigul salarial mediu lunar nominal brut	lei	9 561,3	10 965	12 598,2	14 598,9 ²	115,9 ³
Volumul mărfurilor transportate cu transportul rutier	mii tone	5 890,0	6 971,2	5 495,7	6 149,1	111,9
Parcursul mărfurilor	mil. tone-km	195,8	220,6	1 916,1	1 982,2	103,4
Pasageri transportați cu autobuze și microbuze	mii pasageri	29 082,5	30 217,2	29 807,6	39 286,0	131,8
Parcursul pasagerilor	mil. pasageri-km	67,7	96,2	896,6	1 077,0	131,5
Turism receptor	mii turiști	6,8	23,9	23,3	32,3	138,6
Turism emițător	mii turiști	59,4	171,6	221,6	257,8	116,3
Turismul intern	mii turiști	26,1	42,4	40,8	34,1	83,6

¹ în prețuri comparabile

² Trimestrul III al anului 2023

³ în % față de trimestrul III al anului 2022